

Naslov članka/Article:

Primer obravnave neumetnostnega besedila – opis rastline

Example of Discussing a Non-Literary Text – Description of a Plant

Avtor/Author:

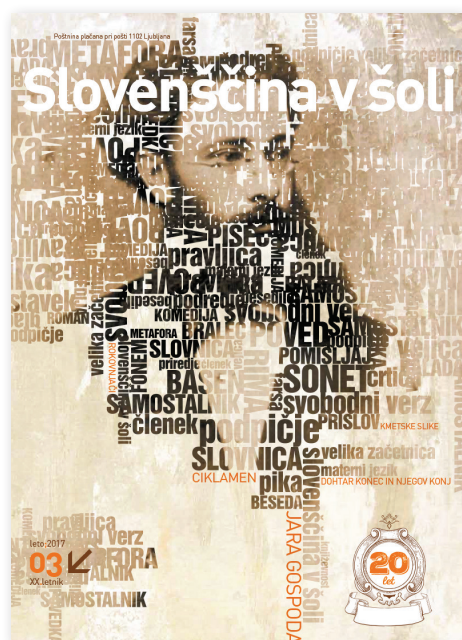
Vanja Rušt

DOI:

CC licenca



Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav



Slovenščina v šoli št. 3/2017, letnik 20

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Vanja Rušt, Osnovna šola Frana Erjavca Nova Gorica

PRIMER OBRAVNAVE NEUMETNOSTNEGA BESEDILA – OPIS RASTLINE

Uvod

V naše osnovne šole se vključuje vse več otrok priseljencev. Mi kot strokovni delavci pa jim moramo prilagoditi učno snov do take mere, da jo razumejo in jo osvojijo.

Največje breme za učitelje predstavljajo učenci, ki so se v Slovenijo priselili pred kratkim in ne znajo slovenskega jezika ter ne poznajo slovenske kulture (Kumer, Zlatar, Uzelac in Šmid, 2009). To pa je težava tudi za učence, saj pogosto pride do kulturnega šoka. Učenci se srečujejo s težavami, kot so neznanje jezika, slovenski šolski sistem je drugačen od tistega v matični državi, pomanjkanje gradiv za poučevanje slovenščine kot tujega jezika, otežena je tudi komunikacija s starši, ki pogosto ne razumejo slovenskega jezika.

V šolskem letu 2016/17 sem bila vključena v projekt Priprava učnega gradiva za učence priseljence. Cilj projekta je bil, da je vsak učitelj s svojega predmetnega področja pripravljaj učno gradivo, ki učencu priseljencu omogoča aktivno sodelovanje pri pouku.

Poučujem v petem razredu. Snov v tem razredu je že zelo zahtevna. Veliko je umetnostnih in neumetnostnih besedil. Odločila sem se, da izberem temo V naravi je lepo. Prav to temo sem si izbrala glede na učno snov pri predmetu slovenščina, in sicer tema opis rastline.

Pri pripravi gradiv mi je bilo v pomoč objavljeno gradivo Barbare Upale, v katerem je predstavila obravnavo prilagojenih besedil za učence priseljence, predvsem sklop o živalih na kmetiji, po vzorcu katerega sem pripravila tudi svoje gradivo o naravi.¹

Vključevanje otrok tujcev v pouk

Ob poučevanju tujejezičnih učencev se učitelju nenehno odpirajo vprašanja, kako učenca s konkretnimi primeri, metodami dela in predvsem njemu prilagojenim gradivom usmeriti na pot, po kateri naj stopa, da se bo uspešno vključeval v šolo in dosegal predpisane standarde znanja, kar je zapisano v Smernicah za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole iz leta 2012.

¹ Upale: Didaktično gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega jezika v prvi triadi. V: Priročnik za izvajanje programa Uspešno vključevanje otrok priseljencev (UVOP).

Upale: Prilagajanje umetnostnih besedil ali Žogica Nogica za začetno poučevanje slovenščine kot J2. V: Branje združuje.





Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti komunikacije in drugih načinov izražanja – učenje jezika me kot učitelja še posebej vznemirja, saj so tujejezični učenci velikokrat premalo aktivno vključeni v proces poučevanja, največkrat ravno zaradi pomanjkljivega znanja slovenskega jezika in majhnega števila ur, ki jih ministrstvo namenja učenju le-tega. (Kajba, 2016, v: Slovenščina v šoli.)

Opis rastline

V tem prispevku predstavljam prilagoditev neumetnostnega besedila, ki sem ga v tem šolskem letu izvedla z učencem tujcem v petem razredu (njegov materni jezik je bosanščina).

Pred mano je bila velika naloga, kako v petem razredu prilagoditi neumetnostno besedilo opis rastline učencu tujcu. Seveda so se mi porajale različne naloge, pa vendar sem morala pomisliti, da učenec ne pozna veliko rastlin. Odločila sem se, da začnem po življenjskih okoljih in v vsakem predstavim glavne predstavnike rastlin. V povedi sem vključevala slikovno gradivo, da si učenec lažje zapomni in predstavlja. Večkrat se te besede ponavljajo v različnih tipih nalog, da učenec hitreje osvoji nove pojme. Vse slikovno gradivo so narisali sošolci učenca, saj so na svoj način uprizorili rastline in predmete.

V povedih se pojavljajo besede in besedne zveze, primerne za začetnika, in hkrati služijo kot izhodišče za slovnico. Take so na primer ednina, dvojina, množina, spol, sklon.

Izvedba ure

Učencem sem povedala, da bomo najprej malo ponovili vsa življenjska okolja v naravi in najpomembnejše rastline, ki rastejo v njih. Učence sem razdelila v pet skupin (toliko kot je življenjskih okolij na učnem listu: gozd, travnik, vrt, sadovnjak in njiva). Na plakat so sestavljali bistvene rastline in živali, ki spadajo v določeno življenjsko okolje. Hkrati pa so zraven napisali poimenovanja za rastline in živali ter pri vsaki zapisali poved. Na koncu je vsaka skupina predstavila svoj plakat. Učenec tujec je bil v eni izmed skupin in je lepo funkcioniral ter aktivno sodeloval. Tudi sam je predstavljal plakat. Večkrat smo poimenovanja za rastline, živali in življenjska okolja ponovili.

Z učencem tujcem sva potem pri uri, namenjeni tujcem, reševala učni list. Učenec je bil zelo uspešen, saj si je veliko stvari zapomnil po slikovnem materialu, pa tudi izgovarjava je bila bistveno boljša kot pri pouku.

1. naloga

Pri nalogah z navodilom "PREBERI" učenci sami ali z učiteljevo pomočjo preberejo povedi pod slikami. Učence že pri začetnem učenju spodbujamo, da iščejo, opazujejo pomenske povezave med besedami. Hkrati pa so to besede, ki jih uporabljamo v vsakdanji komunikaciji. Učenci pri vsaki nalogi na glas ponovijo besede, sami ali z učiteljevo pomočjo lahko pobarvajo tiste, ki so zanje težje izgovorljive. (Mojca Jelen Madruša, 2015)

Pri prvi nalogi so predstavljena okolja v naravi, ki se prepletajo skozi celotni učni list.

2. naloga

Pri drugi nalogi učenec v sklopu okolja gozd spoznava rastline, s katerimi se najpogosteje srečuje v gozdu. Učenec pod sličico prebere poved. Srečuje se z ednino in množino (npr. To je drevo. To so drevesa.). Z rdečo barvo so označene končnice, da si učenec bolj zapomni. V tej nalogi mora učenec tudi zapisati rastline, seveda si ob tem pomaga s sličicami. Učencem teh slovničnih posebnosti ne razlagamo, spodbujamo jih, da opazujejo, kaj se z besedami dogaja, ter da poskušajo s pomočjo izbranih primerov sklepati o pravih rešitvah. V to nalogo je vključeno tudi pisanje, seveda za učence, ki že znajo pisati. Ostali s pomočjo slik in učitelja rešitve samo povedo.

Ta naloga vsebuje veliko besedišča o življenjskih okoljih, rastlinah, plodovih in živalih, ki so povezane z določenim okoljem. S tem si učenec širi besedišče, ki je tudi del njegove vsakdanje komunikacije v okolju, v katerem živi.

3. naloga

Pri 3. nalogi je ponujen model, po katerem lahko učenci napišejo besedilno vrsto Opis rastline in pripravijo tudi govorni nastop. Pomagajo si s shemo, ki je predstavljena pri opisu tulipana in regrata. Besedilo je sicer kratko, vendar vsebuje zahtevno besedišče in slovnične strukture (ednino in množino samostalnika, poleg 4. tudi 5. sklon).

Učitelj naj sam presodi, če je učenec že dovolj napredoval v znanju jezika, da sam ali z učiteljevo pomočjo pripravi tako besedilo oziroma govorni nastop ter ga predstavi sošolcem.

4. in 5. naloga

V 4. in 5. nalogi učenec dopolni in povezuje dele rastlin ter poskuša rastlino ustno že opisati po vzorcu. Ta naloga zahteva le ponovitev besedišča, pa vendar mora tvoriti povedi in uporabljati že znane besede.

6. naloga

V 6. nalogi učenec le bogati besedišče, ki je povezano z rastlinami. Izbrala sem besedišče o hrani, saj je to del vsakdanje komunikacije učenca tujca v šoli in novem okolju.

7. naloga

V tej nalogi učenec le utrdi osvojeno besedišče, bere in obkrožuje, kaj rad je.

V 6. in 7. nalogi je le nekaj predlogov za utrjevanje besedišča in slovničnih struktur, ki so bile obravnavane v tem tematskem sklopu. Učenci jih lahko rešujejo s pomočjo učitelja ali samostojno, pomembno je, da učitelj rešene naloge pregleda in spodbuja učence, da napake popravijo (tudi večkrat, če je potrebno).

Druga ura

Naslednjo uro pri pouku slovenščine smo obravnavali temo Katera rastlina je to. Prebrala sem jim opis rastline trobentica. Okrog rastline smo zapisali miselni vzorec s ključnimi besedami, nato pa še pod vsako ključno besedo najpomembnejše podatke, ki smo jih razbrali iz besedila. Tej temi smo namenili kar nekaj ur slovenščine za vajo, utrjevanje ter za preverjanje in nato ocenjevanje znanja.

Cilji:

Učenci:

- *podrobno berejo in/ali pozorno poslušajo in gledajo* kratko enogovorno neumetnostno besedilo določene vrste,
- določajo okoliščine nastanka besedila in sporočevalčev namen,
- povzemajo temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke – izdelajo miselni
- vzorec/preglednico/dispozicijske točke,
- obnavljajo besedilo,
- povzemajo zgradbene in jezikovne značilnosti tiste vrste sprejetih besedil, ki jih bodo nato tudi tvorili,
- argumentirano vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, uporabnost, živost, ustreznost in učinkovitost besedila,
- poročajo o svoji strategiji sprejemanja (branja/poslušanja) besedila,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil ter načrtujejo, kako bi jo izboljšali,
- najprej z učiteljevo pomočjo, nato pa čim bolj samostojno uresničujejo faze sporočanja ter tvorijo *[to je govorno nastopajo in/ali pišejo]* čim bolj ustrezno, razumljivo in jezikovno pravilno enogovorno besedilo določene vrste,
- poročajo o svoji strategiji tvorjenja enogovornega besedila,
- predstavljajo pomen dane besede/besedne zveze,
- dodajajo protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke ter besede iz iste besedne družine k dani besedi,
- po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke za izvor in namembnost ter samostalniške izpeljanke za nosilca lastnosti, za napravo in za abstraktno lastnost,
- izogibajo se ponavljanju iste besede v besedilu,
- v povedih odpravljajo kritična mesta v svojem praktičnem obvladanju slovnice (na primer v poznavanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, pridevnikov, osebni zaimkov in vprašalnic kdo/kaj, v rabi vprašalnic kdo in kaj ter kakšen in kateri, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v tvorbi in spreganju glagolskih časovnih oblik, v rabi nedoločnika in namenilnika ipd.),
- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govorijo čim bolj knjižno,
- prepoznajo pravorečne napake v svoji in tuji govorici in jih odpravijo.

Tudi učenec tujec je bil iz tega ocenjen. Dala sem mu namreč znano besedilo Tulipan, ki ga je imel opisanega tudi na učnem listu. Sam je tvoril miselni vzorec s ključnimi besedami ter pomembnimi podatki. Največ težav

je imel pri izluščanju pomembnih oz. bistvenih podatkov. Skupaj sva besedilo prebrala, nato je sam podčrtal bistvene podatke in izdelal miselni vzorec ter predstavil kot govorni nastop. Uspelo mu je zelo dobro. Sošolci so bili navdušeni, da je tudi sam predstavil govorni nastop.

Sklep

V tem letu sem se prvič v poučevanju srečala z učencem tujcem in sem zelo ponosna, da mi je uspelo pri tej učni snovi doseči cilje. Verjamem, da bi bilo odlično in najučinkovitejše poučevanje za tujce na tak način, pa vendar si pri vsaki učni snovi ne moremo privoščiti, kajti za tem je ogromno dela in truda.

POVZETEK

V prispevku predstavljam učno gradivo za obravnavo neumetnostnega gradiva pri uri slovenščine v 5. razredu. Namenjeno je neslovensko govorečim učencem začetnikom. Pripravila sem ga za bosansko govorečega dečka, ki je že drugo leto v Sloveniji. V gradivu je poudarek na razumevanju besedišča, osnove slovnice in začetek za pripravo govornega nastopa Opis rastline.

Ključne besede: osnove slovnice (spol, število, sklanjatev), besedišče, opis rastline

Viri in literatura

- Arnež, Tina et al., 2015: *Branje združuje: z BDS že 20 let: zbornik Bralnega društva Slovenije ob 11. strokovnem posvetu.*
- Jelen Marduša, Mojca et al., 2015: *Priročnik za izvajanje programa Uspešno vključevanje otrok priseljencev (UVOP).* Ljubljana: ISA institut.
- Kajba, Zvonka, 2016: Primer obravnave Pavčkove pesmi Pesem za učence tujce. V: *Slovenščina v šoli*, letnik 19, št. 2: 41–49.
- Knez, M., Klemen, M., Kern, D., Alič, T., Kralj, K., Markovič, A., Pisek, S., Stritar, M. (2012). *Slika jezika.* Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. (Slikovno gradivo v obliki kartic.)
- Knez, Mihaela et al., 2015: *Čas za slovenščino 1 in 2. Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika.* Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. Smernice za celostno vključevanje priseljencev (otrok, učencev in dijakov) iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem, 2012.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2014/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf (12. 6. 2016).
- *Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina. [Elektronski vir].* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo: Zavod RS za šolstvo, 2011. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf (19. 12. 2017).

V NARAVI JE LEPO

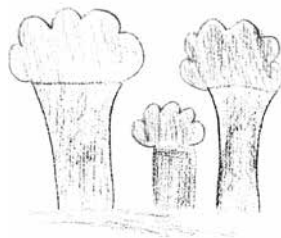
1. PREBERI.

NARAVA


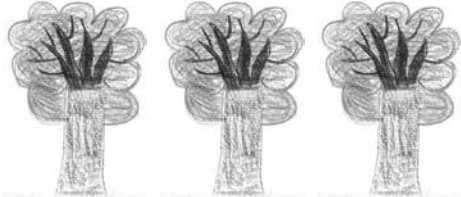
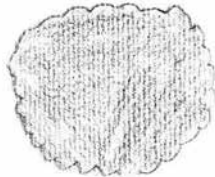
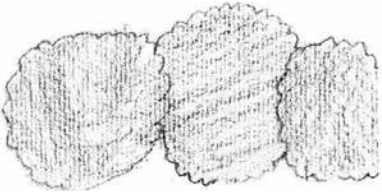
 <p>TO JE GOZD.</p>	 <p>TO JE TRAVNIK.</p>	 <p>TO JE VRT.</p>
 <p>TO JE SADOVNJAK.</p>	 <p>TO JE NJIVA. TO JE POLJE.</p>	

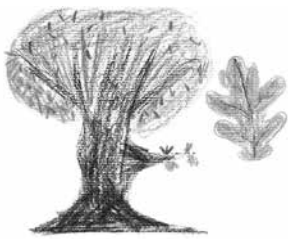
2. PREBERI.

V NARAVI RASTEJO RASTLINE



V GOZDU

 <p>TO JE DREVO.</p>	 <p>TO SO DREVESA.</p>
<p>DREVO JE VISOKO.</p>	
 <p>TO JE GRM.</p>	 <p>TO SO GRMI.</p>
<p>GRM JE NIZEK.</p>	



TO JE HRAST.



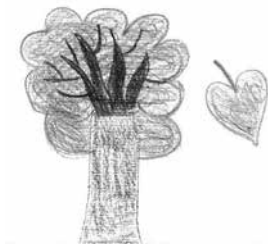
HRAST JE VISOK.



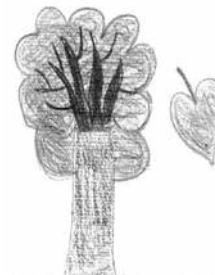
TO JE SMREKA.



SMREKA JE VISOKA.



TO JE LIPA.



LIPA JE VISOKA.

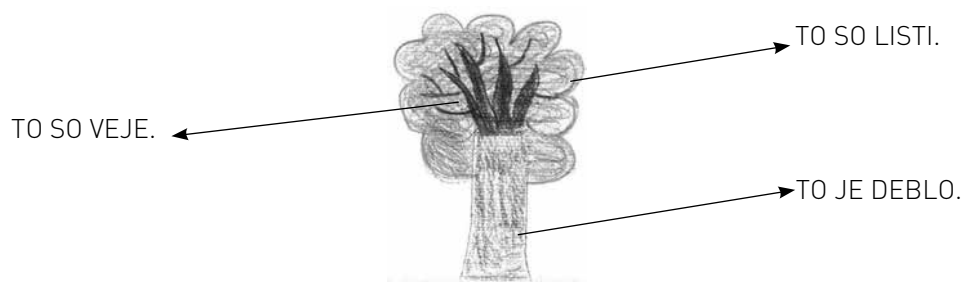


TO JE BUKEV.



BUKEV JE VISOKA.

TO JE DREVO.

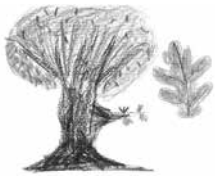


TO SO VEJE.

TO SO LISTI.

TO JE DEBLO.

DREVO IMA DEBLO.
NA DREVESU **SO VEJE** IN LISTI.



HRAST JE _____.



SMREKA JE _____.



V GOZDU RASTE  _____.

V GOZDU RASTE  _____.

V GOZDU RASTE  _____.

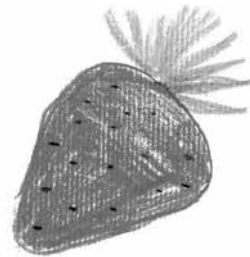
V GOZDU RASTE  _____.

V GOZDU RASTEJO HRAST, SMREKA, LIPA, BUKEV. TO SO DREVESA.

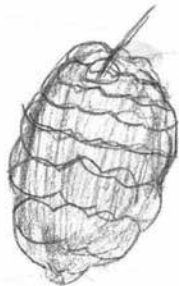
V GOZDU RASTEJO GOZDNI SADEŽI.



TO JE BOROVNICA.



TO JE JAGODA.

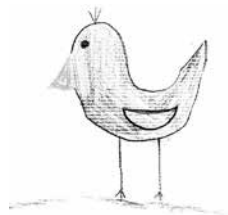


TO JE MALINA.



TO JE GOBA.

V GOZDU ŽIVIJO ŽIVALI.



TO JE PTICA.
PTICE POJEJO NA DREVESU.



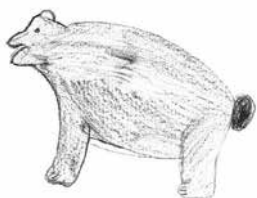
TO JE VEVERICA.
VEVERICE SKAČEJO
PO DREVESU.



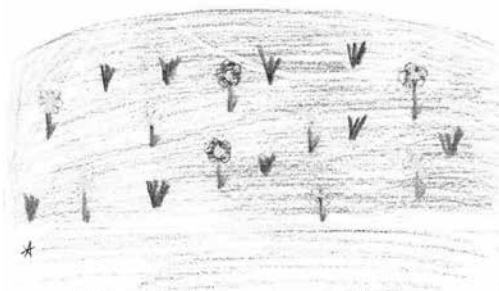
TO JE LISICA.
LISICE IŠČEJO HRANO
V GOZDU.



TO JE SRNA.
SRNE TEČEJO PO GOZDU.



TO JE MEDVED.
MEDVEDI POZIMI SPIJO.



NA TRAVNIKU RASTEJO ROŽE



TO JE TRAVA.



TO JE REGRAT.



TO JE ZVONČEK.



TO JE TROBENTICA.



NA TRAVNIKU RASTEJO _____.



SPOMLADI RASTEJO _____ IN _____.

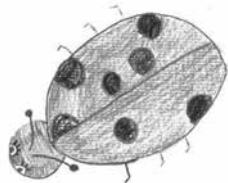


NA TRAVNIKU NABIRAMO ROŽE IN DELAMO ŠOPKE.



TRAVNIK KOSIMO. ČE TRAVNIKA NE KOSIMO, JE TRAVA VISOKA.

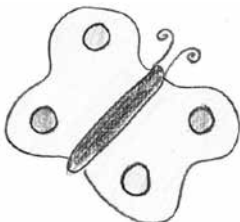
NA TRAVNIKU ŽIVIJO ŽIVALI



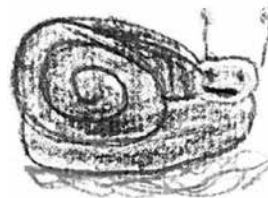
TO JE PIKAPOLONICA.



TO JE ČEBELA.



TO JE METULJ.



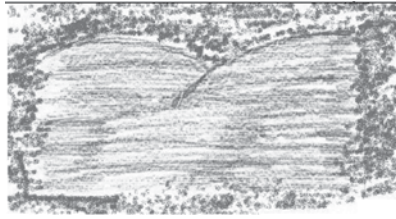
TO JE POLŽ.

NA TRAVNIKU LETAJO _____, _____ IN _____.



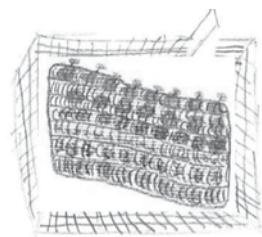
NA TRAVNIKU LEZE _____.





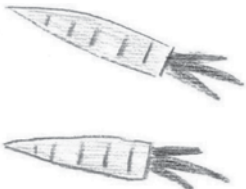

NA NJIVI IN NA POLJU

TO JE PŠENICA.		PŠENICA JE ŽITO.
TO JE KORUZA.		KORUZA JE ŽITO.
TO JE BUČA.		BUČA JE POLJSKI PRIDELEK.
TO JE KROMPIR.		KROMPIR JE POLJSKI PRIDELEK.



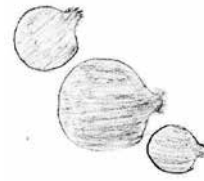
NA VRTU

NA VRTU RASTE ZELENJAVA.

	
TO JE KORENJE.	TO JE PETERŠILJ.



TO JE PARADIŽNIK.



TO JE ČEBULA.

KAJ RASTE NA VRTU?









KAJ SEJEMO NA VRTU?

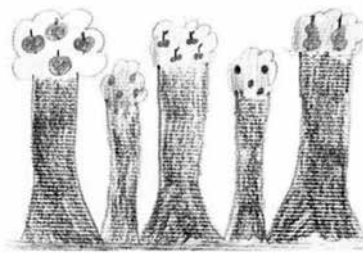




KAJ SADIMO NA VRTU?







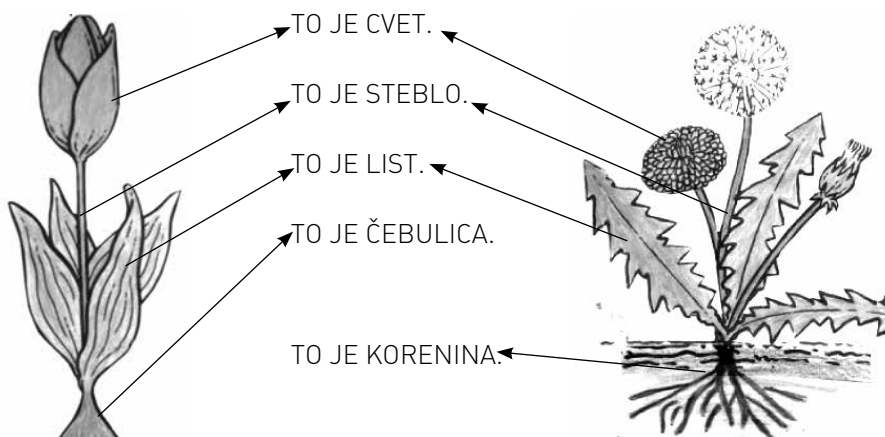
V SADOVNJAKU

V SADOVNJAKU RASTE SADJE.

TO JE JABLANA.
NA JABLANI RASTE JABOLKO.TO JE JABOLKO.
JABOLKO JE SADEŽ.TO SO JABOLKA.
NA JABLANI RASTEJO JABOLKA.

<p>TO JE HRUŠKA. HRUŠKA JE DREVO.</p>	<p>TO JE HRUŠKA. HRUŠKA JE SADEŽ.</p>	<p>TO SO HRUŠKE. NA HRUŠKI RASTEJO HRUŠKE.</p>

3. PREBERI!



TO JE TULIPAN.
TULIPAN IMA ČEBULICO.
TULIPAN IMA LISTE.
TULIPAN IMA STEBLO.
TULIPAN IMA CVET.

TO JE REGRAT.
TULIPAN IMA KORENINO.
REGRAT IMA LISTE.
REGRAT IMA STEBLO.
REGRAT IMA CVETOVE.

4. DOPISI, KATERE DELE IMA RASTLINA.

TO JE _____.

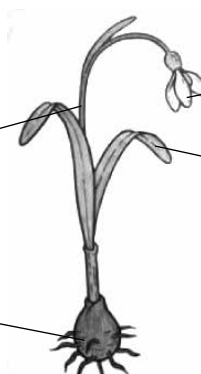
TO JE _____.

TO JE _____.

TO JE _____.

TO JE _____.

TO JE _____.



ZVONČEK IMA  _____,  _____,

 _____ IN  _____.

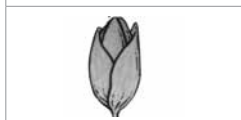
TROBENTICA IMA



IN



5. POVEŽI SLIKO IN BESEDE.



TO JE LIST.

TO JE CVET.

TO JE DEBLO.

TO JE BUČA.

TO JE VRT.

TO JE ČEBULA.

TO JE SMREKA.

TO JE TROBENTICA.

TO SO JABOLKA.

TO JE KORENINA.

ZAKAJ SO RASTLINE KORISTNE?

TO JE KRUH.	
TO JE PIŠKOT.	
TO JE POMFRI.	
TO JE JABOLČNI ZAVITEK.	
TO JE MASLO.	
TO JE OLJE.	
TO JE POLENTA.	
TO JE MOKA.	
TO JE MARMELADA.	



IZ PŠENICE DOBIMO MOKO. IZ MOKE NAREDIMO KRUH. KRUH JE BEL ALI ČRN.

KAJ POTREBUJEMO ZA KRUH?



KAJ POTREBUJEMO ZA PIŠKOTE?



IZ KORUZE DOBIMO MOKO. IZ KORUZNE MOKE NAREDIMO POLENTO.



KROMPIR LAHKO PEČEMO NA OLJU. TO JE POMFRI.



KROMPIR LAHKO KUHAMO NA VODI. TO JE KUHAN KROMPIR.



IZ JABOLK NAREDIMO JABOLČNI ZAVITEK.

KAJ POTREBUJEMO ZA JABOLČNI ZAVITEK?



7. KAJ RAD/A JEŠ ALI PIJEŠ?

JEM POLENTO.	DA	NE
JEM KORUZNI KRUH.	DA	NE
PIJEM SADNI SOK.	DA	NE
JEM KUHAN KROMPIR.	DA	NE
JEM POMFRI.	DA	NE
JEM JABOLČNI ZAVITEK.	DA	NE
PIJEM LIPOV ČAJ.	DA	NE
JEM JAGODNO MARMELADO.	DA	NE
JEM GOBE.	DA	NE
JEM BOROVNICE.	DA	NE
JEM JAGODE.	DA	NE

Ilustracije narisali učenci 5. b OŠ Frana Erjavca Nova Gorica v šolskem letu 2016/17.